

Nâng cao chất lượng giải quyết khiếu nại trong lĩnh vực đất đai tại UBND huyện Thiệu Hóa, Thanh Hóa

NGUYỄN THỊ HẠNH*
LỮ TRỌNG HUY**
HOÀNG TRỌNG CƯỜNG***

Tại huyện Thiệu Hóa, Thanh Hóa, công tác giải quyết khiếu nại đất đai còn nhiều hạn chế. Nguyên nhân chủ quan từ phía cơ quan, người có thẩm quyền giải quyết khiếu nại, như: chưa làm tốt trách nhiệm giải quyết khiếu nại, chưa dành thời gian thỏa đáng, tập trung chỉ đạo giải quyết khiếu nại của dân, nhất là với những khiếu nại phức tạp, kéo dài, còn tình trạng lảng tránh trách nhiệm trong giải quyết khiếu nại; một bộ phận nhân dân còn chưa nhận thức và sử dụng đúng đắn quyền khiếu nại của mình, lợi dụng khiếu nại gây khó khăn cho các hoạt động quản lý nhà nước, cố tình khiếu nại kéo dài, khiếu nại vượt cấp... Hiện trạng này cần được khắc phục trong thời gian tới.

THỰC TRẠNG GIẢI QUYẾT KHIẾU NẠI TRONG LĨNH VỰC ĐẤT ĐAI CỦA HUYỆN THIỆU HÓA

Kết quả đạt được

Thực hiện quan điểm, chủ trương, đường lối của Đảng về giải quyết tranh chấp đất đai và dựa trên các quy định hiện hành về vấn đề này, trong thời gian qua, huyện Thiệu Hóa đã có nhiều thay đổi, cải tiến phương pháp giải quyết tranh chấp, khiếu kiện về đất đai nhằm giảm số vụ việc tranh chấp, khiếu kiện về đất đai. Đảng bộ huyện Thiệu Hóa đã đặt công tác này là 1 trong 8 trọng tâm của nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội, giữ gìn an ninh trật tự tại địa phương. Huyện ủy Thiệu Hóa đã đề ra mục tiêu giải quyết cơ bản, dứt điểm trong thời gian ngắn số vụ tranh chấp, khiếu kiện về đất đai thuộc thẩm quyền: tăng cường hòa giải ở cơ sở để giữ mối đoàn kết trong nhân dân, sự tương thân, tương ái đã tồn tại bao đời ở làng quê Việt Nam; ổn định tình hình

quản lý và sử dụng đất đai, hạn chế tối đa các điểm nóng phát sinh và số người khiếu kiện kéo lên huyện, Tỉnh và Trung ương.

UBND huyện Thiệu Hóa, luôn quán triệt các bộ phận chuyên môn trực tiếp giải quyết tranh chấp đất đai phải nghiên cứu thật kỹ lưỡng nội dung các tranh chấp đất đai để nắm bắt được nguyên nhân chính dẫn đến mâu thuẫn nhằm giải quyết tận gốc, tránh kéo dài, dai dẳng; ban hành văn bản giải quyết có tình, có lý, đảm bảo được quyền lợi hợp pháp, tạo sự hài hòa, thỏa đáng cho các bên đương sự, hạn chế đơn thư khiếu kiện lên Tỉnh. UBND huyện Thiệu Hóa đã giao cho Thanh tra Huyện phối hợp với Phòng Tài nguyên và Môi trường, Phòng Tư pháp tham mưu xây dựng quy trình tiếp dân, giải quyết đơn thư của công dân nhằm áp dụng thống nhất về trình tự, thủ tục cụ thể về giải quyết tranh chấp, khiếu kiện; thành lập các đoàn công tác, tổ chức giám sát cơ sở trong công tác hòa giải ở cơ sở và tăng cường đối thoại trực tiếp với các bên trong quá trình giải quyết tranh chấp, khiếu kiện.

Những thành công của việc giải quyết tranh chấp đất đai thông qua cơ quan hành chính tại địa bàn huyện Thiệu Hóa được biểu hiện ở những nội dung chủ yếu như Bảng 1, 2.

* TS., Trường Đại học Công nghệ Giao thông vận tải

** ThS., Thanh tra Bộ Quốc phòng

*** ThS., UBND huyện Thiệu Hóa

BẢNG 1: KẾT QUẢ GIẢI QUYẾT ĐƠN CỦA CÁC CƠ QUAN QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC HUYỆN THIỆU HÓA

Năm	Đã giải quyết		Chất lượng giải quyết					
	Tổng số	Tỷ lệ (%)	Đúng		Đúng một phần		Sai	
			Số vụ	Tỷ lệ (%)	Số vụ	Tỷ lệ	Số vụ	Tỷ lệ (%)
2015	208	92	207	99,6	1	0,4	0	0
2016	194	94	193	99,5	1	0,6	0	0
2017	232	95	232	100	0	0	0	0
2018	224	95	224	100	0	0	0	0
2019	229	92	229	100	0	0	0	0
Tổng	1.087		1.085		2		0	0

BẢNG 2: KẾT QUẢ GIẢI QUYẾT ĐƠN CỦA UBND HUYỆN THIỆU HÓA

Năm	Đơn khiếu nại		Chất lượng giải quyết							
	Đã giải quyết	Tỷ lệ %	Số vụ giải quyết lần đầu	Tỷ lệ (%)	Huyện giải quyết đúng		Huyện giải quyết đúng 1 phần		Huyện giải quyết sai	
					Số vụ	Tỷ lệ (%)	Số vụ	Tỷ lệ (%)	Số vụ	Tỷ lệ (%)
2015	28	100	28	100	28	100	0	0	0	0
2016	26	100	26	100	25	96,1	1	3,9	0	0
2017	33	100	33	100	33	100	0	0	0	0
2018	32	100	32	100	32	100	0	0	0	0
2019	39	100	39	100	0	0	0	0	0	0

Về công tác tiếp nhận đơn khiếu nại về đất đai của công dân

Ở khối xã, thị trấn: Tuy chưa có cán bộ chuyên trách tiếp công dân, giải quyết đơn thư khiếu kiện về tranh chấp đất đai, nhưng tại các xã, thị trấn đã giao cho đồng chí cán bộ tư pháp kiêm nhiệm công tác tiếp công dân, có sự hỗ trợ của HĐND xã và các tổ chức đoàn thể xã hội.

Tất cả 100% các xã, thị trấn trong Huyện tuân thủ đúng quy định về việc tiếp công dân do UBND tỉnh Thanh Hóa ban hành về tổ chức địa điểm, phân công ứng trực, phụ trách tiếp dân, ban hành quy chế, lịch tiếp công dân đầy đủ.

Các cán bộ được giao nhiệm vụ tiếp công dân đều phải am hiểu các chính sách, pháp luật; có sự phối kết hợp chặt chẽ với các phòng, ban chức năng của UBND huyện trong công tác tiếp dân, giải quyết khiếu kiện của công dân.

Ở khối các phòng, ban trực thuộc UBND Huyện, Công tác tiếp công dân thời gian qua đã có nhiều chuyển biến tích cực cả về nhận thức và tổ chức thực hiện. Cùng với việc thực hiện các quy định của tỉnh Thanh Hóa trong công tác tổ chức và chỉ đạo quy trình tiếp công dân, UBND huyện Thiệu Hóa luôn chú trọng thử nghiệm, áp dụng các biện pháp, cách thức tiên hành để đảm bảo công tác tiếp công dân, xử lý đơn thư được chính xác, đạt hiệu quả.

Điển hình là từ năm 2014 đến nay, UBND huyện Thiệu Hóa đã duy trì việc giao công tác này cho Thanh

tra Huyện trực tiếp phụ trách cùng Ban tiếp công dân của Huyện nhằm đảm bảo đơn thư thụ lý đúng thẩm quyền, xử lý đơn: tham mưu với UBND Huyện giao cho các bộ phận chuyên môn xử lý đúng tính chất vụ việc, đạt hiệu quả cao trong công tác giải quyết đơn thư. Việc tiếp công dân không chỉ được tổ chức tại trụ sở tiếp công dân của UBND huyện Thiệu Hóa, mà cán bộ thanh tra, tư pháp, tài nguyên và môi trường còn được phân công trực tiếp phụ trách, hướng dẫn các xã hoặc những nơi phát sinh các vụ việc phức tạp để trực tiếp nghe ý kiến của dân, hướng dẫn pháp luật, kịp thời giải quyết những khúc mắc ngay từ cơ sở, nắm tình hình để đề xuất hướng giải quyết phù hợp.

Năm 2018, do đã dự báo tình hình tiềm ẩn khiếu kiện đông người, tranh chấp khiếu kiện về xét duyệt giao đất giãn dân, tranh chấp về đất đai liên quan đến dòng tộc và khiếu kiện liên quan đến bồi thường, giải phóng mặt bằng, UBND Huyện đã bố trí cán bộ chuyên trách tiếp công dân và tham mưu xử lý đơn thư là người có trình độ về luật, có kinh nghiệm và nắm vững các chính sách pháp luật về đất đai và khiếu nại, tố cáo; thực hiện

việc tiếp công dân vào tất cả các ngày trong tuần. Lãnh đạo UBND Huyện tiếp định kỳ 2 lần/1 tháng, lãnh đạo các phòng, ban chuyên môn được phân công định kỳ 1 tuần/1 lần. Những trường hợp khiếu kiện gay gắt, bức xúc, lãnh đạo bố trí tiếp đột xuất. Những đổi mới đó đã góp phần làm giảm đáng kể không khí căng thẳng trong các ngày tiếp công dân ở Huyện, tạo cho nhân dân sự yên tâm, tin tưởng vào các cấp chính quyền; đảm bảo thực hiện đúng pháp luật, thấu tình đạt lý.

Về công tác hòa giải ở cơ sở

Công tác hòa giải ở cơ sở ngày càng được đổi mới, nâng cao, coi đó là công tác vận động quần chúng gắn liền với nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội của các xã, thị trấn. Đã có sự phối, kết hợp chặt chẽ giữa Phòng Tư pháp với Ủy ban Mặt trận Tổ quốc và các ngành trong quá trình chỉ đạo, tổ chức hòa giải cơ sở; nâng cao chất lượng đội ngũ hòa giải viên ở cơ sở thông qua các hội nghị chuyên đề, hội thảo khoa học, hội thi hòa giải viên giỏi... nhằm từng bước nâng cao hiệu quả công tác hòa giải nói chung và hòa giải tranh chấp đất đai nói riêng. Điều này góp phần vào việc nâng cao hiệu quả việc giải quyết tranh chấp đất đai trên địa bàn huyện Thiệu Hóa.

Về công tác giải quyết tranh chấp đất đai

Các vụ việc tranh chấp đất đai được UBND huyện Thiệu Hóa giải quyết là quyết định lần đầu. Từ năm 2016 đến tháng 6/2020, số vụ tranh chấp đất đai đã giải quyết là 35/42 vụ (đạt tỷ lệ 73,3%). số vụ việc còn tồn đọng chủ yếu là do những nguyên nhân khách quan bất nguồn từ các quy định pháp luật, chế độ quản lý và sử dụng đất đai khác nhau qua các thời kỳ và sự phối hợp giải quyết từ phía các đương sự... Kết quả giải quyết phần lớn các vụ việc tranh chấp đất đai đều được giải quyết tương đối ổn thỏa, đạt được sự đồng thuận, chấp hành từ các bên; hạn chế việc tiếp tục kiến nghị giải quyết lên cấp tỉnh.

Các vụ tiếp tục khiếu kiện lên Tỉnh hầu hết là do công dân cố tình không chấp hành những kết luận giải quyết có lý, có tình của UBND Huyện; đa số các văn bản giải quyết của Tỉnh đều đồng tình với cách giải quyết và giữ nguyên nội dung văn bản giải quyết của UBND huyện Thiệu Hóa. Một số vụ việc tranh chấp đất đai phức tạp, điển hình phát

sinh trên địa bàn huyện Thiệu Hóa đã được giải quyết là minh chứng cho những thành công của việc áp dụng pháp luật về giải quyết tranh chấp đất đai của các cơ quan hành chính nhà nước.

Hạn chế

Bên cạnh những kết quả đạt được nêu trên thì việc áp dụng các quy định về giải quyết tranh chấp đất đai trên địa bàn huyện Thiệu Hóa còn tồn tại những hạn chế sau:

Một là, từ các thành viên trong tổ hòa giải cho đến các cán bộ chuyên môn giải quyết tranh chấp đất đai hầu hết là kiêm nhiệm, không có nghiệp vụ chuyên sâu về pháp luật đất đai, trong khi khiếu kiện về đất đai là một vấn đề phức tạp. Tại huyện Thiệu Hóa, việc xử lý giải quyết tranh chấp đất đai được giao cho một bộ phận không chuyên trách là Phòng Tài nguyên và Môi trường (không có chỉ tiêu biên chế về chuyên ngành luật). Do vậy, tình trạng tiếp nhận và xử lý đơn ở cấp xã, cấp huyện chưa làm tốt; chưa hướng dẫn cụ thể theo pháp luật về việc nộp đơn cho nhân dân; để xảy ra tình trạng người khiếu kiện đi hết nơi này đến nơi khác, một đơn mà gửi đi rất nhiều cơ quan.

Bên cạnh đó, quá trình xem xét, giải quyết các vụ việc, vẫn còn một số trường hợp xác định tính chất vụ việc không đúng, chưa phân định rõ khiếu nại hay tranh chấp dẫn đến việc giải quyết luẩn quẩn, tốn thời gian, gây bức xúc cho các bên đương sự.

Hai là, ở nhiều xã trên địa bàn Huyện chưa tập trung chỉ đạo giải quyết kịp thời, còn né tránh, đùn đẩy trong giải quyết tranh chấp đất đai. Điển hình ở các xã Thiệu Thành, Thiệu Công... người dân bức xúc đến mức điếm chỉ bằng "máu" vào "đơn kêu cứu" để tỏ rõ thái độ bức xúc đối với việc chậm trễ giải quyết của các cấp chính quyền.

Hơn nữa, chất lượng giải quyết các vụ tranh chấp đất đai không được giải quyết dứt điểm một lần. Hầu hết các quyết định giải quyết tranh chấp đất đai ở Huyện chỉ như một hình thức công nhận quyền hợp pháp cho một bên; không có chế tài bắt buộc các bên phải tuân theo. Nếu một trong 2 bên vẫn không tuân thủ quyết định, thì tranh chấp đất đai vẫn không chấm dứt. Đặc biệt, một số vụ việc kết luận không có tính khả thi dẫn tới phát sinh những khiếu kiện mới phức tạp hơn.

Ba là, ở một số xã, do ảnh hưởng nặng nề của quá trình quản lý lỏng lẻo đất đai kéo dài, nên vẫn còn những sai phạm có tính phổ biến, điển hình như việc mua bán đất trái thẩm quyền; việc tự ý khai phá đất công của Nhà nước...

Bốn là, người dân và một bộ phận không nhỏ những người đại diện thi hành pháp luật có nhận thức hạn chế về chính sách, pháp luật đất đai và quyền dân chủ. Song, việc tuyên truyền, phổ biến của các cơ quan có trách nhiệm chưa tốt, chỉ mang tính hình thức, nên hiệu quả không cao.

Năm là, hệ thống hồ sơ địa chính lưu trữ, bảo quản chưa chặt chẽ đối với từng thửa đất, chưa được đầu tư thỏa đáng để xây dựng một hệ thống khoa học, đầy đủ. Từ năm 1994 đến nay, huyện Thiệu Hóa vẫn chưa

tiến hành đo đạc, chỉnh lý lại hệ thống hồ sơ, bản đồ địa chính.

Sáu là, bên cạnh các cán bộ mẫn cán vẫn còn một phận cán bộ, công chức có những hành vi vụ lợi trong quản lý, sử dụng đất đai, nhùng nhừ, thiếu công tâm. Đây chính là nguyên nhân trực tiếp làm phát sinh khiếu nại, tranh chấp về đất đai tại huyện Thiệu Hóa. Hàng năm, đều có những cán bộ bị xử lý kỷ luật (Thiệu Lý, Thiệu Thành, Thiệu Công...), có 3 trường hợp cán bộ chủ chốt bị khai trừ khỏi Đảng.

MỘT SỐ GIẢI PHÁP CẦN THỰC HIỆN

Thứ nhất, trong quá trình giải quyết khiếu nại, đặc biệt là trong các buổi tiếp công dân, UBND nên đề nghị Đoàn luật sư cử luật sư tham gia với tư cách đứng về phía người dân, bảo vệ quyền lợi của dân và tư vấn khách quan, độc lập. Đây là kinh nghiệm được một số địa phương áp dụng và đã thu được những kết quả tích cực, bởi vì có luật sư tham gia giải quyết khiếu nại, nên người dân tin tưởng hơn vào các quyết định giải quyết của các cơ quan hành chính nhà nước. Trong trường hợp không có luật sư đại diện, thì người có thẩm quyền giải quyết khiếu nại có trách nhiệm mời đại diện của một hoặc một số tổ chức chính trị - xã hội, xã hội nghề nghiệp, như: Hội Luật gia, Mặt trận Tổ quốc, Hội Nông dân, Hội Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh... tham gia giải quyết để bảo vệ quyền lợi của người khiếu nại.

Thứ hai, tăng cường năng lực đội ngũ các cán bộ tiếp dân và cán bộ tham mưu giải quyết khiếu nại hành chính về đất đai. Để nâng cao hiệu quả công tác giải quyết khiếu nại, thì song song với việc hoàn thiện pháp luật, cần có những giải pháp đồng bộ để củng cố, kiện toàn tổ chức của đội ngũ cán bộ làm công tác này. Đào tạo, bồi dưỡng, tập huấn nghiệp vụ công tác tiếp công dân, xử lý đơn thư, các công tác xác minh, đối thoại, xem xét tham mưu giải quyết khiếu nại sao cho đội ngũ cán bộ này phải nắm vững

các quy định của pháp luật về đất đai và giải quyết khiếu nại, nhiệt tình làm công tác tiếp dân và hướng dẫn chu đáo cho công dân đến khiếu nại.

Thứ ba, phối hợp chặt chẽ với chính quyền cơ sở và các ngành có liên quan, như: Hội Phụ nữ, Hội Nông dân... tổ chức tuyên truyền, phổ biến, pháp luật, vận động, từng bước làm thay đổi nhận thức của người dân, đồng thời tham gia với chính quyền địa phương về biện pháp giải quyết, đảm bảo hài hòa lợi ích của Nhà nước, doanh nghiệp và người dân, giảm bớt hiện tượng khiếu nại đông người ở từng vụ việc. Tập trung phổ biến vào các nội dung về chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước có liên quan trực tiếp đến quyền lợi của người dân đối với đất đai, như: Luật Đất đai, Luật Khiếu nại, Luật Tố cáo, chính sách giải phóng mặt bằng... Gắn việc tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật với trợ giúp pháp lý nhằm nâng cao kiến thức pháp luật cho người dân, để từ đó dân hiểu và tự giác chấp hành pháp luật.

Chủ tịch UBND Huyện cần chỉ đạo các bộ phận chức năng tiếp tục tuyên truyền pháp luật khiếu nại, pháp luật đất đai bằng nhiều hình thức phong phú, tăng thêm thời lượng phát thanh trên hệ thống loa đài ở khu dân cư về các quy định của pháp luật với nội dung hấp dẫn, gây chú ý cho người dân. Có kế hoạch triển khai các cơ sở dữ liệu về thông tin liên quan đến đất đai và khiếu nại về đất đai trên chuyên trang của Huyện để người dân có thể tìm hiểu cụ thể và dễ dàng hơn về các vấn đề khiếu nại họ quan tâm. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Chính phủ (2014). *Nghị định số 43/2014/NĐ-CP, ngày 15/5/2014 quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Đất đai*
2. Chính phủ (2014). *Nghị định số 45/2014/NĐ-CP, ngày 15/5/2014 quy định về thu tiền sử dụng đất*
3. Chính phủ (2014). *Nghị định số 47/2014/NĐ-CP, ngày 15/5/2014 quy định về bồi thường, hỗ trợ, tái định cư khi Nhà nước thu hồi đất*
4. UBND huyện Thiệu Hóa (2015-2020). *Báo cáo tình hình khiếu nại tố cáo huyện Thiệu Hóa các năm, từ năm 2015 đến 2020*
5. UBND huyện Thiệu Hóa (2020). *Báo cáo tình hình quy hoạch đất đai huyện Thiệu Hóa giai đoạn 2015-2019*

QUẢNG CÁO SỐ 14

KINH TẾ VÀ DỰ BÁO

1. Ngân hàng TMCP Ngoại thương Việt Nam Bìa 3
2. Tổng Công ty Điện lực Dầu khí Việt Nam - CTC Bìa 4